

PORTRETUL PERSONALITĂȚII TRAGICE

Ion Ungureanu a fost un inovator. Zonele sale de interes sînt multiple, de la economie, la sociologie, de la filosofia dreptului la istoria sociologiei, de la sociologie generală la istoria culturii române. În toate aceste domenii a scris cărți, a publicat studii, a croit proiecte. Lucrarea sa de doctorat este una dintre contribuțiile cele mai semnificative la cunoașterea personalității și gîndirii lui Vilfredo Pareto. A rămas nepublicată. Studiile sale risipite în diverse reviste sau rămase în sertar, din motive pe care uneori le intuim, alteori ne scapă, pot alecătui singure materia unor cărți de excepțională valoare în cadrul culturii noastre teoretice. Peste toate, însă, descoperim în laboratorul acestui om de o formidabilă frumusețe clasică, semnele personalității tragice. Înainte ca boala să-l fi copleșit, cînd încă nu-și bănuia sfîrșitul deși purta pe chip umbra hotărului teribil, la care doar neputința poate sta să măsoare imensitatea durerii, îi mărturisea îndureratei și neprețuitei sale soții: „Dacă voi muri, de ceva cu deosebire o să-mi pară rău: că n-am reușit să scriu ceea ce simt e-aș fi putut isprăvi”. Atunci, în clipa tragică a presimțirii, croise deja cele două proiecte pe care nimeni și niciodată nu le va smulge neantului cum ar fi făcut-o forța gîndirii și talentului său. Redăm dintr-o intenție didactică și pentru a recupera portretul personalității tragice, cele două proiecte ale sale, consacrate unul sociobiologiei, celălalt cunoașterii destinului culturii române, pe versantul ei teoretic într-un interval de 150 de ani, cît cuprinde ciclul de aur al spiritualității române moderne. Alăturăm aceste proiecte atît de absurd curmate, ofertele pe care autorul lor le înaintase Editurii Științifice și Enciclopedice. Studenții săi, cercetătorii mai tineri și ceilalți, care încă se păstrează în zona eroică a cunoașterii, vor binemerita, sperăm, lecția personalității tragice a celui ce-a fost și va rămîne memoriei noastre, Ion Ungureanu. Aceste proiecte curmate fac parte din instrumentul sociologiei, căci reprezintă un drum care duce la cunoașterea personalității exemplare a sociologiei române postbelice. Miine, vreunul dintre studenții săi de astăzi va dori să revină în sala de seminar a profesorului de ieri. Va ști desigur să citească lecția tragică a acestor proiecte întrerupte, arătînd astfel că poate participa peste vreme la seminarul de idealitate al unui mare profesor.

Există în orice cultură o uriașă „bibliotecă a proiectelor eșuate”. Aceasta măsoară una dintre fețele tragediei culturilor. O altă fațetă a aceleiași tragedii o reprezintă biblioteca proiectelor întrerupte. Cine nu și-a spus în gînd, ce-ar fi fost cultura română dacă Eminescu n-ar fi pierit la 33 de ani? Cîte proiecte n-au fost astfel întrerupte?! Cum ar fi

arătat cultura română dacă un Mircea Vulcănescu nu s-ar fi stins în pușcăria comunistă? Și așa, pe rînd, pomelnicul poate continua pînă ce ajungem la cel atît de crunt smuls de lîngă noi în plină putere creatoare, cînd tocmai își croise proiectele la dimensiuni în stare a copleși generații întregi. Proiecte întrerupte, mărturii ale tragediei și durerii obștești. Forța muncii personalității, puterea exemplară a modelului său reies cu atîta nefericită strălucire și din aceste definitiv întrerupte proiecte. Cîțitorul va judeca singur, mai ales studentul de azi și de mîine, cît de luminoasă a fost figura lui Ion Ungureanu și cît de mare a fost puterea minții sale. Aceste două proiecte întrerupte sînt mărturii despre om și semne despre trecerea lui prin cultura teoretică românească.

ILIE BĂDLISCU

Către Editura Științifică și Enciclopedică,

Subsemnatul *Ungureanu Ion*, asistent dr. la Universitatea din București, ofer spre publicare editurii dvs. manuscrisul lucrării intitulată *Stat național și societate modernă*. Reconstituirea seriilor sociologiei românești (1918—1948), lucrare care continuă analiza pe care am făcut-o dezvoltării sociologiei românești în *Idealuri sociale și realități naționale*. Încurajat de recenziile care au întîmpinat această carte în revistele „Viitorul Social”, „Contemporanul”, „Luceafărul”, „Astra”, „Argeș”, „Viața Studențească”, ca și de sugestia unora dintre recenzenți de a continua expunerea sistematică a problemei sociologiei românești pînă în zilele noastre, am încercat să descopăr căile prin care, după constituirea statului național unitar, sociologia a devenit, în cultura și societatea românească interbelică, o știință fundamentală, care s-a pus în slujba luptei poporului nostru pentru dezvoltare independentă și suveranitate națională, contribuind nemijlocit la organizarea statului național în conformitate cu noile cerințe ale societății moderne, îndeosebi ale restructurării claselor sociale, ale schimbării tipurilor și formelor de mobilitate socială, ale industrializării și urbanizării, reconstrucției culturale și constituirii unor noi structuri ale modului și stilurilor de viață. (...).

Astfel, după constituirea statului național român unitar, problema sociologică constitutivă a fost reformulată în jurul tensiunii dintre tendințele centrifuge ale societății și economiei moderne, industrializate, și cele centripete ale statului național, care încearcă să se organizeze în așa fel încît să poată asigura în bune condiții orientarea beneficiilor modernizării sociale (strîns legate de industrializare) spre stimularea progresului social național. Această orientare este acum mult mai complicată decît înaintea primului război mondial, deoarece agenții ei sociali sînt puternic instituționalizați. Așa se explică de ce sociologia nu mai este privită doar ca o știință oarecare, ca o disciplină universitară și cu atît mai puțin ca o preocupare exotica. Ea devine punct principal de sprijin pentru formularea doctrinelor partidelor politice. Datorită cuplării forțelor sociale centrifuge și centripete (sociale și politice), aceste doctrine nu sînt, însă, în societatea românească interbelică, politice, ci *sociologice*, adesea cu o notă culturologică și antropologică mult mai pronunțată